

ברוך אתה כבודך. אמרו חז"ל במדרש: אריב"ס המקרא הזה מדבר במשה, בביאתו לעולם קירב רחוקים זה בתיה בת פרעה, וברוך אתה בצאתך זה משה ביציאתו מן העולם קירב רחוקים זה ראובן שנא' (דברים לג. ו) יחי ראובן ואל ימות ע"כ. כתב אאמ"ו הגאון ז"ל: הכונה, דהנה חכז"ל אמרו (אבות ב, ה) אל תאמין בעצמך, ובבוקר זרע זרעך ולערב אל תנח ירך כי אינך יודע איזהו יוכשר (קהלת יא, ו) ע"כ. והאדם צריך להיות עומד בעבודת ד' תמיד מעת בואו לעולם עד עת צאתו, וגם אם נפשו בטוב תלין, צריך להיות לו יתד לחלות עליו כמו שדרשו (סנהדרין כו ע"ב) על שכנא (ישעי' כב, טז) מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר, משה זכה וזיכה את הרבים ונתמלא הבית אורה כאשר בא לעולם, על ידו נתגיירה בתיה בת פרעה שהכירה כי גדול ד' ועינו אל יראיו, זאת הכירה כשראתה שמשה ניצול ממות, וכן בעת פרידתו קירב רחוקים התפלל על ראובן שבקל יוכל האדם לבא לידי חטא אם רואה הן צדיק בארץ ישולם, אף במשה פגע מדת הדין, אמר יחי ראובן ואל ימות.

וכה. ו ברוך אתה בברוך. אמר ר' יהודה בר סימון המקרא הזה מדבר במשה, בברוך זה משה, בביאתו לעולם קירב רחוקים זה בתיה בת פרעה, וברוך אתה בצאתך זה משה, ביציאתו מן העולם קירב רחוקים זה ראובן, מפני שנאמר (דברים לג ו) יחי ראובן ואל ימת.

מתנות כהונה

בתיה בת פרעה. שהללנו מן הילול חכמי לעו"ב.

זכות פירן

יח כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, וכל המחטיא את הרבים אין מספיקין בידו לעשות תשובה. משה זכה וזכה את הרבים, זכות הרבים תלוי בו, שנאמר (דברים לג, כא) צדקת יי עשה ומשפטיו עם ישראל. ירבעם בן נבט חטא והחטיא את הרבים, חטא הרבים תלוי בו, שנאמר (מלכים א טו, ל) על חטאת ירבעם אשר חטא ואשר החטיא את ישראל:

פירו המכיל פ

גם מה שכתב עוד תי"ט דבעינן דווקא רבים שבוש הוא בעיני. דודאי אפי' זיכה אחד (מבלי שיכול לזכות יותר) בכלל מזכה רבים יחשב וכן להפך, כי הכל הולך אחר הכוונה. שאם היה ביכולתו לזכות רבים היה עושה, ולא עוד אלא אפי' אחד שזכה לעצמו בלבד נחשב כמזכה את הרבים, לפי שכולן זוכין על ידו וכמו שאמרו [סנהדרין קיא.] על הפסוק ואנכי בעלתי בכס וגו' [ירמיה ג, יד]. אחד מעיר מזכה את כל העיר ואחד ממשפחה

מזכה כל המשפחה. והיינו נמי לדעתי כשעושה כל שביכולתו לזכות גם לאחרים, ואע"פ שלא עלתה בידו, המחשבה מצטרפת למעשה, כמו שאמרו [ברכות ו.] כל החושב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעליו עליו כאילו עשאה, לפיכך נחשב לו כאילו כבר זיכה את הרבים בפועל, ומועיל גם כן לשיזכו רבים על ידו כאמור.